

Café Landkroon: een terugblik

Jan Deckwitz

Enige tijd geleden kwam de redactie in contact met Gerrie de Jager. Jarenlang beheerde zij met echtgenoot Egbert het voormalige café Landkroon op de hoek van de Stationsstraat en de Dunantstraat in Borne. Nu is hier het Grieks-Italiaans Restaurant Dyonisos gevestigd. Menig uurtje hebben we na het verlaten van het café teruggeblikt, vertelt Gerrie. Aan de hand van allerlei documenten en foto's, zeg maar het archief, ó zo zorgvuldig verzorgd door Egbert, worden de herinneringen aan vele gebeurtenissen opgehaald. "Wij hebben altijd bijgehouden wat er in ons café voorviel en veelal met foto's vastgelegd", aldus Egbert.

Wat vooraf ging

Op de kadasterkaart van 1832 vind je nog geen café aangegeven: het perceel 717 staat dan ingeschreven als bouwland van Hendrik Mulder, bakker in Borne. Hendrik zag er blijkbaar wel brood in hier, aan de doorgaande weg naar Delden en de nabij gelegen steenbakkerij van Hermanus Tusveld, iets te beginnen of hier iets te bouwen. We weten het niet precies, maar dat hier al vroeg een café heeft gestaan is duidelijk.

Ene Johann Heinrich Schräer, geboren in 1830 in Brandlecht nabij Nordhorn, was halverwege de 19e eeuw met zijn ouders en zus Maria naar Borne gekomen.

Johann Heinrich huwde in 1866 de in 1836 geboren Berdina Knuif. Hij werd de eerste kastelein van het café. In 1874 werd hun zoon Karel geboren. Karel was 13 jaar oud toen het café grondig werd verbouwd. In de voorgevel werd dit herdacht door een steen met inscriptie "KS

1887". Deze herinnering is nog steeds terug te vinden rechts naast de ingangdeur van het huidige restaurant.

Helaas overleed in hetzelfde jaar vader Heinrich.

Berdina bleef het café beheren tot Karel oud genoeg was om het café over te nemen. De praktijk was natuurlijk dat Karel al vroeg moest meedraaien in het gebeuren, in en rondom de kroeg, en zo "het vak" leerde. In die tijd werden moeder en zoon "Schreurs Karel" en "Schreurs Dien" genoemd.

Op 34-jarige leeftijd, in 1908, huwde Karel met Aleida Bruggink en nam het café van zijn moeder over. Inmiddels bouwde Spanjaard, aan de overkant van de straat, aan zijn bedrijf en menig arbeider kwam bij "Schreurs Karel" zijn borreltje drinken.

In 1931 wordt een zaal bij het café aangebouwd. Niet groot maar ruim genoeg om hier te vergaderen, een bruiloft te vieren of een voorstelling te geven. Ook verschillende sportverenigingen maakten er gebruik van. Voor allerlei feesten kon de zaal worden gehuurd.

Het café Landkroon aan de Stationsstraat met de uitbouw aan de Dunantstraat in het begin van de jaren vijftig van de vorige eeuw. Café links uit 1887, rechts de aangebouwde zaal uit 1931.

Vermaak in café Landkroon! In de vijftiger jaren was er in Borne niet veel te doen, men dronk een pilsje of een borrel en vermaakte elkaar met sterke verhalen. Achter de tap: Douwe Landkroon vervolgens v.l.n.r.: Jan Landkroon, Henk Deis (met bril), daaronder Leo Griekspoor?, Harm Oost, Henk Brand, Jan Dokter, Thijs Boers en op de voorgrond Egbert Tip.

Hoe tragisch was het dat in hetzelfde jaar dat de zaal werd opgeleverd, de 57-jarige Karel, die een hartstochtelijke jager was, zichzelf per ongeluk door het hoofd schoot. Aleida moest alleen verder met het café.

Lang hield ze dit niet vol, een aantal jaren later trouwt ze met Herman Meijer uit Overdinkel. Herman nam zijn zoon Johan, uit een eerder huwelijk, mee naar Borne. Johan bleef het enige kind in het huis en nam naderhand het café van zijn stiefmoeder over.

Café Landkroon

De dertiger jaren waren crisisjaren, velen werden werkeloos en leefden van de steun. In 1941, de oorlog was inmiddels uitgebroken, zag Johan het café niet meer zitten en verhuurde dit aan Douwe Landkroon. Douwe was gehuwd met Niessien Kleinmann: beiden werkten bij Spanjaard. Douwe was de zoon van Adrianus Landkroon, geboren te Stellingwerf, en Niessien was de dochter van Jan Kleinmann en Janna Kok. Van het begin af was er sprake van "Café Landkroon". Naast het werk bij Spanjaard en in het café werkte Douwe ook hier en daar bij als kelner. Immers het was oorlog dus veel viel er niet in het café te verdienen, toch moest er brood op de plank komen.

In de oorlog was de ruilhandel een van de middelen van bestaan en met de drank in huis heb je een goede basis om deze in te zetten. Direct na de oorlog neemt Douwe ook de verzorging van de kantine bij Spanjaard voor zijn rekening. Het ligt voor de hand te veronderstellen dat de klanten hier ook naar het café aan de andere kant van de straat werden gelokt.

Douwe en Niessien krijgen drie kinderen, twee zoons en een dochter. De oudste zoon Arie werkte een aantal jaren bij Spanjaard en gaat in 1959 een eigen automatiek beginnen, de jongste zoon Jan opent met medewerking van pa een café in Neede en Gerrie, de jongste, gaat thuis bij pa en ma meehelpen in het café en cafetaria.

Bijdrage aan het verenigingsleven

De zaal bij het café werd ook voor allerlei zaken ingezet of verhuurd: familiefeesten, bruiloften, toneelvoorstellingen, zanguitvoeringen waren regelmatig terugkerende activiteiten.

Ook de carnavalsvereniging "De Kuislatten" heeft hier haar onderkomen gehad. Bijzonder was, dat de "Raad van elf" dan op klompen liep. Voorts werden hier tijdelijk, in de eerste naoorlogse jaren, ook een

De meisjes van Spanjaard mochten niet gezamenlijk met mannen de kantine in. Juffrouw Bot, sociaal werkster bij Spanjaard, regelde de lunch voor de meisjes aan de overkant van het bedrijf, in de zaal van café Landkroon. Soms werd er een feestje van gemaakt. Bovenstaande foto is van "Witte Donderdag" 1948. Juffrouw Bot zit pontificaal, in het zwart, aan de kop van de tafel.

kleuterschool en een consultatiebureau ondergebracht. Verenigingen vonden hier ook een honk: de sportverenigingen KDO, met een afdeling boksen, de gymnastiekvereniging DOO (Door Ontspanning Ontwikkeling) en de voetbalvereniging BVV Borne (de geelzwarten) waren jarenlang kind aan huis bij café Landkroon. Verschillende voetballers sportten ook bij andere verenigingen. Jan Efdé bijvoorbeeld was naast een begenadigd voetballer ook een goede bokser.

Een groot mededelingenbord voor het café raam aan de Stationsstraat gaf halverwege de week aan welke wedstrijden er in het weekend werden gespeeld en op zondagmiddag vond je hier de regionale uitslagen. Van hier vertrokken de voetballers met de bus van Brok of de OAD naar uitwedstrijden en na de match keerde men hier weer terug. Dierbare herinneringen liggen hier ook aan de voetbalclubs "Rietvogels" uit Almelo en "GVV-Eilermark" uit Glanerbrug. De gastvrije ontvangst in Borne leidde tot een hechte club van vaste cafébezoekers, ook van elders. Zoals hiervoor al aangegeven was er jarenlang een speciale binding met de voetbalvereniging BVV Borne.

BVV Borne had zijn velden aan de Nijverheidstraat, tussen de Prins Hendrikweg en Letterveldweg. De achterzijde van de tribune stond aan de Nijverheidstraat, onder de tribune waren de kleedruimten voor de voetballers ondergebracht. Douwe Landkroon was een goeie voetballer maar fungeerde bij de vereniging ook als terreinknecht en later als trainer. Hij had een aantal handlangers die hem hielpen en uiteraard werd een afzakkertje met regelmaat bij café Landkroon genuttigd.

Van café naar cafetaria

Het dorp was in de eerste naoorlogse jaren in opbouw en kleine vernieuwingen zorgden voor veranderingen. De belangstelling voor het gebruik van de zaal liep wat terug omdat verenigingen hun eigen honk kregen. Zo moesten de eigenaren van het café uitzien naar andere gebruiksmogelijkheden van de zaal. De automatiek en de friet kwamen in beeld. De zaal was een zeer geschikte plaats om hierin een cafetaria te beginnen en wordt grondig verbouwd. In 1958 wordt de cafetaria feestelijk geopend. Het beheer en de bediening kwam vooral in handen van dochter Gerrie.

Een aantal leden van de afdeling boksen van KDO met hun begeleider in het zaaltje bij café Landkroon. Boven v.l.n.r.: Frits Joosten, ?, Cor Ooink, Jan Landkroon en Henk Geerts. Onder v.l.n.r.: Jan Efdé, Hans Kamp, Henk Brink en ?. Wie herkent de onbekende personen? Graag doorgeven aan de redactie.

In de 60-er jaren komen ook de eerste Duitsers op brommers naar Nederland en vinden hun plek in Borne waar ze kamperen bij het kleigat en eten en drinken bij café Landkroon. Verschillende jongens krijgen verkering met meisjes uit Borne. Een aantal meisjes van hier verdwijnt over de grens.

In 1975 werd het voetbalterrein aan de Prins Hendrikweg opgeheven en de voetbalvereniging BVV verhuisde naar de huidige lokatie op 't Wooldrik achter het zwembad. Het verenigingslokaal bij café Landkroon was door de verbouwing van de zaal tot een cafetaria al enige tijd niet meer beschikbaar. De voetbalvereniging had een nieuwe lokatie gevonden bij café (later, hotel!) Van der Laan aan de Prins

Bernhardlaan. Ook de prijzenkast en het mededelingenbord van de voetbalvereniging verhuisden mee naar deze nieuwe lokatie.

In 1969, Gerrie is inmiddels getrouwd met Egbert de Jager, neemt zij de zaak van haar ouders over. Zowel cafetaria als café lopen goed, het ziet er naar uit dat een onbezorgd, maar ook druk leventje hun deel is. Gerrie bedient in hoofdzaak de cafetaria en Egbert leidt de zaak in het café. Dit gaat jarenlang voorspoedig maar eind 70-er jaren wordt het allemaal wat minder. De mensen blijven meer bij hun TV en ook het frietbakken doen de mensen thuis, of gebeurt door leden in de verenigingsgebouwen. Het cafébezoek wordt in algemene zin wat minder. De zaak wordt nog steeds gehuurd van Jan Meijer, maar in 1984 is hij bereid de zaak aan Gerrie en Egbert te verkopen. Eindelijk wordt het bedrijf hun eigendom!

Ook Gerrie en Egbert krijgen drie kinderen, twee dochters en een zoon. Geen van hen wil de zaak overnemen. Ook de gezondheid gaat een rol spelen en als het allemaal wat minder wordt, wat doe je dan?

In 1987 wordt besloten de zaak te verkopen. Vrij snel vinden Egbert en Gerrie een nieuwe ondernemer die de zaak wil overnemen en hier iets anders wil beginnen. Café Landkroon verdwijnt en wordt een Grieks-Italiaans restaurant, "Dyonisos" genaamd.

Bronnen

Voorgaand artikel kwam tot stand na een enkele interviews en het raadplegen van documenten en foto's van Gerrie en Egbert de Jager.

Informatie over de voetbalvereniging BVV Borne kwam van de voetbalcoryfeeën: Jan Wanders, Henk Kremer en Jan Efdé.

Namen van enkele boksers zijn van Peter Koehorst.

Café
„Landkroon“
 Stationsstraat 70,
 Borne (tel. 074-661505)
 Bedankt voor uw bezoek
 en tot ziens! Gerrie en Egbert

Bier	1,50
Jonge Jenever	1,50
Oude Jenever	1,70
Citroen	1,50
Cognac	1,20
Whisky	1,30
Bessen	1,50
Cola	1,50
Seven Up	1,50
Thee	
Koffie	1,30
Diversen	
Moedel + rekening 1,20	
TOTAAL	

De minder frequente bezoeker kreeg (in 1982) de prijzen van de consumpties snel via een nota aangereikt. Let op: de prijzen in gulden!